

تأثیر خوانش مولفه های طراحی باغهای شفابخشی بر درمانگری محیطی^۱

سیروس شریفی قشلاقی^{*}، سید علی نوری^۲

^۱ کارشناسی ارشد معماری، دانشگاه علوم تحقیقات کرمانشاه siruossharifi@yahoo.com

^۲ گروه معماری، واحد علوم تحقیقات، دانشگاه آزاد اسلامی، کرمانشاه، ایران Seyedalinouri@gmail.com

چکیده

دنیای ماشینی و صنعتی امروزه در تمامی عرصه های زندگی بشر رخنه کرده، فشارهای عصبی، کاهش کیفیت زندگی و استرس معنا و مفهوم پیدا میکند، فشار روانی یا "استرس" حالتی درونی ناشی از خواسته های فیزیکی یا موقعیتهای اجتماعی است که بالقوه زیانبار، غیرقابل کنترل یا فراتر از استعداد سازگاری فرد است. ارزیابی و کنترل تصاویر ذهنی و برداشتهای انسان بدون در نظر گرفتن عوامل تنش زای محیط طبیعی امکانپذیر نیست. صدمات ناشی از تنش و بحرانهای عصبی در زندگی اجتماعی پیامدهای جسمی، روانی و اجتماعی بسیار زیاد با صرف هزینه های گزاف به وجود آورده است و موجب شده تا پژوهشگران به تدوین برنامه هایی برای بازنگری و بازیابی طبیعت بپردازد تا با تلفیق انسان و محیط طبیعی، سلامت و بهداشت روان در جامعه نیز به کیفیتی امیدبخش نزدیک شود و اهمیت درمانگری و غلبه بر فشارهای روزمره و استرس ها را در یابد. مطالعات انجام شده تا حدودی راه حل هایی برای کاهش استرس و افزایش بهبودی از طریق مناظر طبیعی ارائه می کند. در این میان کنشی بین انسان و طبیعت، فضایی پاک و غرق آرامش و خالی از هر تنشی پدید می آید. تمامی نظام های موجود در طراحی منظر طبیعی ایرانی تأثیر مستقیم بر حواس پنجگانه انسان دارد و به طور همزمان تحریک حواس را تشدید می کند عوامل تحریک کننده از جمله بازی با نور و سایه، عطر گیاهان، لمس خنکی هوا و شنیدن آوای طبیعت، حواس وی را تحت تأثیر قرار می دهد این نظام در نهایت به تمرکز حواس، کسب آرامش و ایجاد فرصتی برای تأمل در انسان منجر می شود. بطوریکه اهمیت و شناخت این مولفه ها و شناخت و در نظر گرفتن آنها در طراحی معماری تأثیر به سزایی بر آرامش روانی و درمانگری دارند. در این مقاله از منظر طراحی معماری به این مهم می پردازیم. برای فهم این نوشتار و تحقیق در این راستا علاوه بر مطالعات کتابخانه از گفتار بزرگان، مشاهده فیلمها و هنرهای مرتبط در راستای شناخت کالبدی - فیزیکی و نیز محتوایی - اجتماعی موضوع طرح استفاده کردیم.

کلیدواژه ها؛ باغ های شفابخش، درمانگری، طراحی معماری، اصول و ضوابط، حواس، بهداشت روان

۱. مناظر شفابخش، علت و دلیل بررسی؟

شفابخشی خاصیتی است که طی آن سلامت روان تأمین شده و به کاهش استرس و افزایش تجدید قوا میانجامد. همچنین اصطلاحی است که به طور مکرر برای مناظری به کار رفته که آسایش را ارتقا داده و به حفظ سلامت کمک میکند و آنالیز آنچه که روی بازدید کننده تاثیر می گذارد از اهداف آن است (میلانی فر، ۱۳۷۲)

ارتباط میان منظر و سلامت برای مدت طولانی در فرهنگها و جوامع مختلف مورد توجه بوده است. حضور عناصر طبیعی و مصنوع در مناظر به کمک حواس پنجگانه، ادراک محیط را بر انسان ممکن می سازد. این عقیده که مشاهده آب، سبزه، شنیدن آوای حاصل از عناصر طبیعی (حرکت آب و آوای پرندگان)، استشمام رایحه گیاهان و گلها و محرکهای چشایی و لامسه، پنج حس را تحت تأثیر قرار می دهد و با تمرکز آن می تواند بر کاهش استرس مؤثر باشد. منظر شفابخش در گذشته شامل خلوت معنوی و مناظر زیبایی

^۱ این مقاله برگرفته از رساله کارشناسی ارشد سیروس شریفی است که در دانشگاه علوم و تحقیقات کرمانشاه دفاع شده است. و این مقاله مستخرج از این رساله می باشد.